

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 126 2005

I distribution:

Swedish Science Press

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Stina Hansson, Lisbeth Larsson

Lund: Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius, Per Rydén

Stockholm: Anders Cullhed, Anders Olsson, Boel Westin

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktörer: Anna Williams (uppsatser) och Petra Söderlund (recensioner)

Inlagans typografi: Anders Svedin

Utgiven med stöd av

Vetenskapsrådet

Bidrag till *Samlaren* insändes till Litteraturvetenskapliga institutionen, Box 632, 751 26 Uppsala. Uppsatserna granskas av externa referenter. Ej beställda bidrag skall inlämnas i form av utskrift och efter antagning även digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 1 juni 2006 och för recensioner 1 september 2006.

Uppsatsförfattarna erhåller särtryck i pappersform samt ett digitalt underlag för särtryck. Det består av uppsatsen i form av en pdf-fil, lagrad på en diskett.

Abstracts har språkgranskats av Sharon Rider.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet Pg: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapetets hemsida kan nås via adressen www.littvet.uu.se.

ISBN 91-87666-23-5

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by

Elanders Gotab, Stockholm 2005

posite novel”. Denna analys genom nedslag leder till att Berglund inte i tillräckligt hög grad diskuterar vilken innebörd själva berättarsituationen i romanen har för de partier han närläser. *Nyår* är exempelvis en text med flera narrativa nivåer, som skiljer sig åt i ontologiskt avseende. Avhandlingsförfattaren diskuterar händelserna i denna roman utan att ta hänsyn till på vilken narrativ nivå de befinner sig. Även analysen av *Komedin I* borde ha inletts med en diskussion av hur berättandet är organiserat i denna roman.

De tre tematiska kategorier med vars hjälp Berglund utforskar Larssons romaner träffar oundersägligen något alldeles centralt i dem, vilket inte hindrar att andra kategorier skulle kunna formuleras. Vidare kan man här och var önska sig ett ökat mått att reflektion och problematisering av det egna projektet: i formuleringen av de teoretiska ramverket och i metoden. När Berglund riktar sitt intresse mot författarens artiklar, mot allehanda intertexter och kontexter riskerar Larssons romaner att hamna i bakgrunden.

Avhandlingen har dock också en rad förtjänster: de skarpsynta tolkningarna, de analytiska nedslagen och inte minst blicken för den dialog som pågår mellan Larssons romaner och allehanda intertexter (böcker och filmer). Detsamma gäller också avhandlingsförfattarens hantering av det stora artikelmaterial. Avhandlingen vittnar också om en aptit på teori, om en vilja att till litteraturvetenskapen hämta hem verktyg med vars hjälp mening kan skapas i texterna. Till förtjänsterna hör också att avhandlingen är välskriven och chosofri.

Anders Ohlsson

Anna Gunder, *Hyperworks. On Digital Literature and Computer Games*. (Skrifter utgivna av Avdelningen för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen i Uppsala, 48). Uppsala 2004.

Anna Gunders doktorsavhandling *Hyperworks. On Digital Literature and Computer Games*, är minst sagt ovanlig i litteraturvetenskapliga sammanhang. Sammanläggningsavhandlingar som denna är sällsynta inom vårt ämne, liksom den obesvärade växlingen mellan två språk i framställningen. Det inledande kapitlet, den s.k. ”kappan”, och två av de tre uppsatserna är skrivna på

engelska, medan en tredje uppsats är skriven på svenska. Men mest ovanligt är ämnet för avhandlingen: digital litteratur och datorspel.

Anna Gunder vill teoretisera och analysera digitaliseringens effekter på litteraturen, ett nog så intressant ämne och, naturligtvis, hyperaktuellt. Vår mediala kultur idag är ständigt i förändring. Det räcker med att se på TV för att förstå den saken. Men digitaliseringen skapar olika och nya typer av fiktioner, imaginära världar av olika slag som olika användare kan utnyttja och läsa av på skilda sätt. Perspektiven tycks nästan oändliga och därför är det välkommet med en avhandling på det här området. Ett problem för forskaren är givetvis att utvecklingen är så snabbt accelererande. Analysens instrument kan lika snabbt förändras till att bli inaktuella. Och samtidigt behöver vi analyserna för att förstå utvecklingen och dess olika faser.

Avhandlingens tre uppsatser har tidigare publicerats och behandlar i tur och ordning 1) ”Berättelsens spel. Berättarteknik och ergodicitet i Michael Joyces *afternoon, a story*” (*Human IT* 3:3, 1999), 2) ”Forming the Text, Performing the Work: Aspects of Media, Navigation, and Linking” (*Human IT* 5:2–3, 2001) och 3) ”Harry Ludens: *Harry Potter and the Philosopher’s Stone* as a Novel and Computer Game” (*Human IT* 7:2, 2004). En sammanfattning av artiklarna finns i början av avhandlingen där det också finns ett index över centrala termer. Noter och litteratur följer efter varje uppsats. Dispositionen blir alltså annorlunda än i en ”vanlig” avhandling, och att serveras sammanfattningar före själva texten kan kännas främmande.

Den minsta gemensamma nämnaren för termen ”hyperwork” är att det handlar om verk som är multisekventiella, dvs. användarna skapar egna vägar genom verket genom olika möjliga val – som till exempel i ett datorspel. I en hypertext kan det handla om val av ord, länkar, fotnoter osv. En av de teoretiska utgångspunkterna är Espen Aarseths numera klassiska avhandling *Cybertext: Perspectives on Ergodic Literature* (1995), där skillnaden mellan ergodisk och icke-ergodisk litteratur först introducerades. (Aarseth var också fakultetsopponent.) Anna Gunder förklarar den terminologin på följande sätt: ”The concepts of ergodic and nonergodic concern the user activity required to experience different kinds of works, the user must actively create a path through the text by choosing among alternatives (a hyperno-

vel, a computer game, etc.), whereas nonergodic literature requires no such activity (a traditional novel, a newspaper, etc.)” (s. 18). Det finns naturligtvis element i en sådan distinktion som kan diskuteras, och Gunder tar i den andra uppsatsen, ”Forming the Text, Performing the Work”, också upp ergodicitetsbegreppet till närmare behandling.

Avhandlingens tre kapitel ger tre ingångar i hyperworksvärldarna och visar en rörlighet kring frågeställningarna som är klart tilltalande. Anna Gunder behandlar en hypertextroman, Michael Joyce’s kända *afternoon, a story*, söker formulera en teori – eller snarare en nomenklatur, kring det hon kallar ”linkology”, alltså de olika möjligheter till förbindelser (”links”) mellan verk och delar av verk, och hon analyserar processen av ”ludolisation” ifråga om den första Harry Potterboken, alltså dess transponering från roman till datorspel.

Det är en säkert genomförd avhandling, klar och pedagogisk, och inte minst en avhandling som man kan lära sig mycket av. Jag skulle gärna ha sett en längre och introducerande inledning, helst med begrepp och terminologi i centrum. Vad jag kan sakna här och var är också en diskussion av skillnader mellan litteraturvetenskapligt använd terminologi och hyperworksterminologi. Begreppen kan sammanfalla ibland som för begreppet ”rereading”, vilket ju har en särskild betydelse inom bland annat feministisk forskning. Samtidigt kan jag förstå svårigheten med en sådan inledning, inte minst risken att hamna i upprepningar av det redan sagda i uppsatserna.

Men som helhet har Anna Gunder gett oss en intresseväckande avhandling på ett nytt område, en avhandling som bidrar till diskussionen av litteraturen som medium och kommunikationsmedel.

Boel Westin